

Hjortronbladet

Hembygdens dag 2012 i Vittangi

Lördagen den 14 juli i Suupalo Samling kl. 10.00

Under hela dagen anordnas traditionella arrangemang och utställningar av foton, levande musik, loppis och mycket annat.

Program annonseras senare. Servering i bagarstugan 10.00—16.00

Alla hälsas hjärtligt välkomna att träffas och umgås med gamla bekanta!

De föreningar, hemslöjdare eller andra som önskar plats för visning av egna alster, verksamheter och traktorer under hembygdens dag, anmäl till telefon 0981-10050 eller 070-225 71 60

I år specialutställning av gamla traktorer

Ordförande har ordet

Enligt tradition är det snart dags för årets Hembygdsdag på Suupalo.

Planeringen pågår för fullt och vi hoppas på stor tillströmning av besökare. Valborgsmässofirandet har även avverkats enligt tradition.

Jag var själv bortrest just då. Var på besök hos en släkting i Insjön i Dalarna. Insjön är huvudort för företaget Claes Ohlsson.

Vi besökte valborgsmässofirandet på Hembygdsområdet i Insjön. Firandet var väldigt likt vårt med körsång, tal och fikaförsäljning.

Det som var annorlunda, var ett ganska stort fyrverkeri på kvällen och majbrasans storlek. Jag kan säga att vår majbrasa vinner med hästlängder! Deras majbrasa bestod av två stora järnkorgar med ved. Det var nog på grund av barmark och brandrisk som brasan var på det viset. Jag fick också tillfälle att prata och utbyta information, med ordföranden för föreningen.

Vill passa på att önska er alla en trevlig och varm sommar, och väl mött på Hemvårdardagen 14/7!

Per-Olof

Majbrasa Foto P-O Sandström

Följande artikel var införd i Nerikes Allehanda året 1939. Artikeln har skickats till Hjortronbladet av Mats Orłowski (Lundström)

Hushållsbekymmer under förra kriget. Några minnen från nordligaste Lappland

Då kriget 1914 bröt ut, befunno vi oss, min man och jag, på västkusten för att söka bot mot reumatism, som vi åsamkat oss i kalla bostäder och på långa besvärliga vinterfärder i Lappland, skriver en prästfru, Anna Bergfors, i Sunt Förnuft.

Foto: J. A. Söderlind År: 1910

Familjen Anna och Georg Bergfors i samekläder.

Georg Bergfors var pastor i Vittangi under åren 1909 - 1923. När han kom till Vittangi som ung präst kallades han "Laukko-Pappi", springprästen eftersom han nödgades springa för att hinna med allt. Ännu på sin ålders höst besökte Bergfors Vittangi och till firandet av byns 300 - årsfirande inbjöds han som gäst men på grund av sviktande hälsa och ålder, han var då

Det blev brått att komma hem till Vittangi. Rykten virvlade i luften. Men vi reste ändå och kommo också hem. Vi hoppades, att kriget, såsom det i början utlovades, skulle vara slut om några veckor. Men månad efter månad, år efter år pågick det. Och till sist vågade vi knappast tro, att det nånsin skulle upphöra. Svårigheterna tillkommo för varje vecka, och till sist blevo de nästan outhärdliga.

Till de första sorgerna hörde visst, att röktocken tog slut. Detta gladdde mig i början, ty finnfolket däruppe hade för vana att spotta på golv och överallt i kapp med sugningen på träpipan. Men då jag märkte den förstämning, som inträdde, då "finska blader" ej stodo att erhålla varken genom köp eller smuggling, smälte mitt hjärta, och jag delade med i byn av det förråd, som fanns i prästgården. Då detta var upprökt, kom en smärtans tid för min man, som också var rätt trägen piprökare. Bristen på ljus beredde oss inte synnerliga svårigheter, ty att bränna ljus var inte vanligt i dessa bygder. Man hade ju skenet från brasan i pörtspiseln, och den lyste bättre än tio ljus. Så ljus fingo vi överta från grannar och vänner. De räckte nödtorftigt till även vid julottan i kyrkan. Men värre var det, då det blev slut på fotogen. O, dessa karbidlampor; jag skall aldrig glömma deras os och flämtande sken. De slocknade, rökte, luktade, pöste över och voro med ett ord outhärdliga.

En prästgård på landet och i Lappmarken i synnerhet är och bör vara liksom en gästgivargård, där folk dagligen kommer och far. På sommaren var det 11 mil till närmaste handelsplats. På vintern var det bara 8 mil. Man måste ligga inne med ansenliga lager av matvaror. Då brödkorten kommo, hade vi alltså ett förråd av mjöl och gryner. På grund härav dömdes vi till självhushåll, ett hårt straff för vår omtanke om framtiden. Ty hur skulle vi kunna ransonera på grammet i ett hushåll, där gäster hörde till ordningen för dagen och jag själv under långa tider varit bunden till sängen? Det uppstod brist, underskott. Ingen gjorde någon hemlighet av detta.

Ett av åren - jag tror det var 1917- blev det fullständig missväxt på potatis däruppe. Och "är man pär-lös, så är man matlös", heter ett talesätt. Det fingo vi också erfara sanningen av. Att köpa något från andra håll var nästan omöjligt på grund av en mängd besynnerliga föreskrifter i lagar och förordningar. Dessutom blev ju allt så dyrt, frakterna inte minst. Det ställde sig faktiskt billigare att handla matvaror i Göteborg och ta hem dem med post än att låta transportera dem med järnväg till, och med häst från Gällivare. Inga pengar räckte till, allra minst lönen för en kaplan, som enligt en gammal kyrkolagsbestämmelse från Karl XI:s tid skall ha det "måttligt".

Ett helt år fanns ej en potatis på vårt matbord. Men väl rovor, vanliga korovor som gingo bra till i detta nordliga klimat. Det är ingalunda någon lätt sak för en husmor att variera med tillredningen av rovor, så att de skola verka välsmakande tre gånger om dagen. Till sist blevo vi så genomledsna på rovor, att vi måste variera på namnet och kalla dem sydländska fruktnamn såsom apelsiner, kap-plommon, persikor o.d. Men inte ens detta hjälpte. Mina hemskaste drömmar äro ännu rovmos och rovpurré, rovbullar, med ett ord allt, som har med korovor att göra.

Då sommaren kom gick det bättre. Ty till all lycka var min man duktig fiskare och jägare. I sin väldiga ryssja, som behärskade ingången till en stor vik av Torneälven, fick han mängder med fisk. Men han bar hem endast vad vi för dagen behövde; resten delade han med sig till andra, som väntade på fångsten vid stranden. Även på rev fick han vackra fiskar.

Jag skall aldrig glömma den första vårgäddan min man fångade ett år. Den var stor, att den väckte uppseende, då den bars hem genom byn. Inom kort hade från andra gårdar i byn samlats en skara människor, som uppgåvo att de kommit för att lyckönska prästen och för att ta den väldiga fisken i betraktande. Men deras egentliga ärende var nog att få vara med om ett skrovsmål. De voro synnerligen hjälpsamma med rensningen av gäddan, tillverkning av blodkorv av tarmar och innankräm m.m. Det visade sig, att alla tillstädeskomna blevo både mätta och glada av den dagens ensidiga fiskdiet. Om en fisk någonsin blivit i tacksamt minne bevarad, så är det denna Torneälvs-gädda.

Jag minns en gång, då vi hade besök av en läkare. Vi satte oss till bords. Fisk av skilda slag och i olika anrättningar, gravad, kokt, stekt, inlagd, stod på bordet, samt bröd, kanske också en smörklick, fast denna vara under åratat för våra ekonomiska förhållanden tillhörde sällsyntheterna. Doktorn ville inte alls förse sig med något av bordets hävor. Jag trugade och varsågoade, men han såg tveksam ut och kom sig inte för att börja.

- Ack, bästa doktorn, måste jag då säga, då får vi nog vänta kanske till nästa år. Vi ha inget annat i den vägen än rovor, och dem ville vi förskona doktorn från. Men går det inte med bröd och fisk? Naturligtvis gick det, fast han å sin sida ansåg detta något slösaktigt. Då den doktorn sen kom hem till sitt sanatorium, sände han oss en säck potatis. Det var den värdefullaste present, jag vet mig fått. För att ingen orättvisa skulle ske, valde jag för varje gång som denna delikatess sedan förekom, ut lika många sinsemellan lika stora potatisar som vi voro hushållsmedlemmar, och vi åt dem nästan med andakt.

När jakttiden på hösten inträdde var min man nästan varje morgon i tidig vana ute med bössa och hund. Det var vissa år gott om villebråd, särskilt harar. Bönderna i byn besökte honom och frågade ibland så här:

- Vad har pastorn emot mej, då han inte jagar på mina marker? Harna trampar ner och äter opp allt grönfoder på mina odlingar, så, kära pastorn, jaga även där.

Harkött ville varken lappar eller finnar däruppe gärna äta. Och vad blev följden? Jo, vi hade harar hängande i långa rader i vår stolpebod. Ibland ända upp till hundratalet. Och ändock ingick det i min mans jaktprinciper att aldrig skjuta mer än fem harar om dagen. Jag blev alldeles rådlös med detta harkött. Ty ingen ville äta det, och annan mat var ju dyr och svår att anskaffa.

Här sattes min matlagningskonst på svåra prov. Jag gjorde korv, pölsa, köttbullar, allt möjligt av dessa harar. Och många gånger blev mitt svek oupptäckt. Men ibland undrade husets herre, om inte det påstådda lammet råkat beta på samma äng som någon jösse. Han skämtade också om min förträffliga kokbok: "365 olika sätt att laga hare".

Man kan förstå, att då varor söderifrån skulle distribueras mot norr, så var det bästa taget, innan partiet nått ända dit upp. Jag erinrar mig särskilt en tunna sill. Vi hade inte på länge haft "ett salt gudslån", såsom det hette. Och vi längtade efter och sparade ihop till en tunna sill. Med frakt och allt gick den till betydligt över 100 kronor, vilket var ett oerhört djupt grepp i vår kassa. Bakom leveransen stod visst namnet på en då för tiden känd skolman och politiker. Det var med stor förväntan vi öppnade tunnan. Anblicken var nedslående. I en roströd massa kunde vi upptäcka något mumieliknande, som möjligen i en tidigare tillvaro varit sillar, men som nu liknade alls ingenting. Vårt surt förvärvade och under umbäranden hopsparade hundralapp var bortkastad - och viingo nöja oss med rovor utan sovel.

Detta är nu några smådrag från förra ransoneringstiden, som jag på redaktionens begäran nedskrivit. Min innerliga önskan är, att både jag och andra husmödrar i framtiden skola slippa ifrån så tyngande hushållsbekymmer, som då rådde.

Gemenskap på Suupalo.

I de senaste Hjortronbladen har undertecknad undrat, när kommer vintern och när den väl kom, är vintern slut nu, men nu är sommaren här, vi väntar bara på myggen. Det brukar alltid bli bra med årstiderna så även i år, enligt SMHI.

Men en sak är säker de flesta årsstämmor är verkställda och många visa beslut fattade eller fattas dom? Jag har varit på Bygdegårdarnas årsstämma och har mycket att berätta därifrån, men det skulle bli för mycket att ta upp det här, du som är intresserad gå in på www.bygdegardarna.se En sak som vi pratade mycket om, **Var är ungdomarna!**

Då kommer jag in på **mors dag** söndagen den 20 maj som Vittangi församling firar på Suupalo av tradition. Gudstjänsten höll vår komminister Anna Kuoksu och hon talade om att hedra våra mödrar. Vi som var där har våra mödrar på kyrkogården och dem minns vi och ärar. Till sommaren flyttar församlingen ut i naturen – friluftsgudstjänster. Det är lägre tröskel för oss att gå på dessa än att gå till kyrkan, som någon har sagt.

När vi är inne på äldre personer hyllade vi dem som kämpat och byggt upp Suupalo hembygdsområdet, det är många som arbetat med detta och de hedrades. De som var där på mors dag hyllades särskilt. Nämligen Helge Hansi, Georg Henriksson, Viktor Eliasson, Olle Ranner och Allan Winman som monterat all el. Vi brukar skoja med Allan om att det var han som uppfann ljuset. Det var en engelsman vid namn Lucas, mannen som "uppfann mörkret". Alla engelska bilar hade på sin tid Lucas elsystem som det bara var krångel med och därför fick han namnet, "mannen som uppfann mörkret". Nu har alla engelska bilar Bosch elsystem. När Allan monterat klart vred han om brytaren och då fungerade allt, **varde ljus och det vart ljus.**

Fr.v Olle Ranner, Helge Hansi, Allan Winman, Viktor Eliasson och Georg Henriksson.

Foto A. Josefsson

Nu vill vi i Hembygdsföreningen vädja till yngre bybor, kom till Suupalo och hjälp till. Är ni intresserade av att föreningen lever vidare? Ni har säkert nya idéer kom med dem ni kan även skriva till info@vittangihembygd.se, vad vill ni göra för Suupalo? Vi har även en ekonomisk förening gå in på, www.vittangi.eu så får Du mer information.

Vi träffas och trivs på hembygdsområdet i sommar!
Välkomna!

alf.josefsson

Styrelsen:

Ordförande: Per-Olof Sandström
Vice ordförande: Åke Töyrä
Vice sekreterare: Ulla Olsson Hansson
Kassör Per Wideholm
Ledamot Emma Engström
Ledamot Hillikka Lahti
Ledamot Ivan Björkhed (ord. f. bysamfälligheten)
Suppleanter Bror Ragneberg
Sekreterare: Agneta Henriksson
Reeta Kasurinen
Leif Väilitalo
Roger Renblom
Bertil Rautio (suppl. f. bysamfälligheten)
Hedersordförande: Helge Hansi
Revisorer: Margareta Winman
Anna-Greta Rautio (ord. f. bysamfälligheten)
Mona Fängvall (Suppleant)
Lars Berggren (Suppl. f. bysamfälligheten)
Valberedning: Lars Berggren
Birgitta Ranner
Margareta Sandström
Anställda: Villy Muotka

Hjortronbladet**Medlemsblad för****Vittangi Hembygdsförening**

Sjövägen 89, 98010 Vittangi

E-post: info@vittangihembygd.se

Hemsida: www.vittangihembygd.se

Tel. Suupalo: 0981-10050

Tel. ordförande: 070-2257160

I redaktionen för detta nr:

Per-Olof Sandström

Per Wideholm

Bror Ragneberg

Vanja Stjernklev

Leif Väilitalo

Alf Josefsson

Carina Lovén

Ansvarig utgivare:

Per-Olof Sandström

Layout och redigering:

Per Wideholm

Vittangi är fantastiskt, eller hur!

För tolv år sedan gifte vi oss i Vittangi, min fru och jag. Då samlades släktingar och vänner från när och fjärran för att fira bröllop i dagarna tre. När vi nu båda skulle fira våra födelsedagar med en fest var det självklart att även den skulle äga rum i "Byarnas by". Sagt och gjort bjöd vi in de som var här för tolv år sedan (med ytterligare två-tre barn per vissa deltagare som kommit under resans gång). När vi satte oss och planerade festen insåg vi hur mycket en liten by som Vittangi faktiskt kunde erbjuda i attraktionskraft! Nu sitter jag här veckan efter tillställningen och summerar evenemanget. Vi har upplevt fantastiska dagar, (inte minst med hjälp av perfekt vårvinterväder). Men det som verkligen slår mig är vilka möjligheter den här byn kan erbjuda! Folk inhystes på campingen samt i andra hus i byn vars ägare villigt erbjöd sig att upplåta dem åt oss. Festen inleddes med skidåkning på älven och i spåren runt sportstugan där vi även åkte pulka. Sportstugan med anor från 50-talet var en jättebra plats att servera medhavd pastasallad och korn till våra 60 festdeltagare. Partajet fortsatte med bad i kommunens just nu största bassäng! Det är mer än vad som just nu kan erbjudas Kirunas skolbarn. På lördagen gästade vi Älgparken och fick en lärorik lektion av Lasse Björk om djurets liv och leverne. Den skrattande älgen Foppa lockade fram många skratt hos barn och vuxna. Besöket avslutades med smakprov av älgskit (med inslag av choklad och kanel). Festen fortsatte med lek och idrott i Vittangis förnämliga fullskaliga sporthall. Den hallen har verkligen allt som behövs för att utöva sport och lek. Behöver jag berätta att matchen smålänningar mot andra slutade med småländsk seger, åtminstone i mitt minne.

Hembygdsgården Suupalo har varit platsen för kvällens tre middagar och en brunch. Där har kära svärmor varit hård men rättvis kökschef med Kersti som närmaste kollega. Jag noterade att lokalen har moderniserats betydligt sedan tolv år. Den här gången behövde vi t.ex. inte handdiska alla tallrikar och glas. Under lördagskvällen erbjöds gästerna att underhålla varandra i karaokesång. Vi hade också två trubadurer som deltog i festen både som gäster och

underhållare. Den lilla alkoven i huset fungerade perfekt som scen och där uppträdde även yngre förmågor i sång och piano.

Som sagt: Vittangi är fantastiskt! Jag hoppas att alla ni Vittangibor inte blir hemmablinda utan precis som jag uppskattar alla möjligheter som er lilla by har att bjuda på. Tack till alla som på olika sätt bidragit till att genomföra den. Om 10 år blir det 50 årsfest, då kommer vi igen, vi ses!

Niklas Löfström En smålänning i förskingring

SUUPALO**"SOMMARCAFE"****måndag-fredag****kl 10.00-15.00****semesterstängt aug****Välkommen****SUUPALO BASTU****Boka tid för ett bastubad,
vanlig bastu eller rökbastu.****0981-10050**